

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.14, april 2019

Ændret i version 1.15, november 2019

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Ændret i version 1.15, november 2019

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1832 (SJ: 501A)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 5

VU *Værker i Udvalg* 3

Teksten er etableret af Vanja Thaulow

Punktkommentarer, indledning og tekstredigering er skrevet af Vanja Thaulow, redigeret af Klaus Nielsen og Else Riisager

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Jens Rasmussen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[[A:1]|US:366|VU:303

Om

Daabs-Pagten.

I Anledning

af

S. T. Hr. Stiftsprovst Clausens Barne-Daab

og offentlige Erklæring.

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.
Præst.

Kjöbenhavn, 1832.
Trykt paa den Wahlske Boghandels Forlag,
hos C. Græbe & Søn.

[A:2]

Maa trykkes.

I Kjöbenhavns Politiret, den 5 Decbr. 1832.

Thomsen.

[A:3]

Naar jeg i de senere Aar egenlig slet ikke greb Pennen i Kirkelige Anliggender, da var det kun deels fordi jeg indsaae, at den Kamp der virkelig skal føre til Noget, maa være noget ganske andet end en Penne-Feide, og deels fordi jeg var kjed og leed af at trættes med Folk om Christendom, der aabenbar enten ikke kunne eller ikke ville indsee, hvad der var soleklart for mig, og maatte, syndes mig, være indlysende for alle dem, der med mindste Alvor og Dygtighed overveiede det Kirkelige Spørgsmaal. Under disse Omstændigheder fandt jeg det nemlig rimeligst, at jeg og de andre gammeldags Christne, der fandt [US:367]den nymodens Christendom utaalelig i vort Kirke-Samfund, men for Resten os aldeles uvedkommende, at vi frivillig tilbød os at gaae ud af Stats-Kirken og selv sørge for vor Troes Vedligeholdelse, overladende Modstanderne af vore Fædres som af vores Tro alle de Fordele, Verden kan tage og give. Dette Forsæt iværksatte, som Man veed, Endeel af mine gamle Tilhørere, med mit Vidende og fulde Samtykke, og jeg maa være meget blind, dersom ikke Efter-Slægten, ja, selv den nærværende Slægt, om [A:4]en halvsnees Aar, vil have ondt ved [VU:304]at troe sine egne Øine, naar den seer, at vor Troes Modstandere, istedenfor deri at see et sjeldent Offer, lagt ligesaavel paa Fædrenelandets og Borger-Fredens som paa Troens og Samvittigheds-Frihedens Alter, tvertimod saae en skrækkelig Fornærmelse, som der vilde megen Kjærlighed til at undskylde hos de rasende *Zeloter*, der begik den.

Dog, det være hermed, som det vil, saa maatte det Afslag paa vor Bøn, som det Høikongelig-Danske Cancelli, efter *Geistlige* Vedkommendes *Erklæring*, gav, afnøde mig en anden Adfærd, da det var og er mit alvorlige Forsæt, med al den Eftergivenhed og Langsomhed, jeg tør, men ogsaa med al den Urokkelighed og Udholdenhed, jeg kan vise, at værne om den ægte, gamle Christne Tro, jeg selv bekjendte, da jeg bekræftedes i min Daabs-Pagt og

kaldtes til at stride og lide for, da jeg indviedes til det hellige Lære-Embede. For længe siden har jeg sagt og oftere gjentaget, hvad jo ogsaa er soleklart, at naar vi gammeldags Christne ikke skal tage vor Tro i Graven med os, da maa der enten igjen komme en saadan Orden i Stats-Kirken, at vor Tro kan nære og forplante sig der, eller vi maae gaae ud af den; men just fordi den sidste Udvei dog i Grunden altid staaer os aaben, naar vi have Sind til at betale den Told, der kan kræves, just derfor skal vi, naar Man ikke godvillig vil lade os fare, holde ud saalænge mueligt. Nu maatte vi derfor igjen prøve paa at faae Stats-[A:5](#)Kirken, hvori Man nøder os til at blive, reformeret, det vil her sige: at sætte de gammeldags Christne i Besiddelse af den Troes-Frihed, Loven vel hjemler dem, men som de dog unægtelig i Grunden har mistet, hvor Præsterne *ikke* forrette *Sacramenterne* tilbørlig og ei ved Underviisning bestyrke og høitidelig bekræfte de Unge i deres *Daabs-Pagt*. At der nu i denne Henseende hersker en gruelig Forvirring, og at mange Sogne-Præster, under Raab paa Samvittigheds-Frihed, vitterlig eller uvitterlig, lægge et tungt Aag paa Samvittighederne hos de gammeldags Christne, der findes blandt deres Sogne-[US:368](#)Folk, det er vistnok en bekjendt Sag, men da den høiere Geistlighed dog i den sidste Tid har benægtet det, saa er vi nødt til at oplyse det, og naar Man derfor hudfletter os som *Angivere*, da maae vi vel taale det, men ethvert fornuftigt Menneske indseer dog let, at naar Man nøder os til at blive i Stats-Kirken, og nøder os til at lade vore Børn døbe af *vedkommende Sogne-Præst*, vi da er saa spage som mueligt, naar vi bie med at klage, til Man f. Ex. virkelig forvansker *Daabs-Pagten* med et af vore egne Børn. Naar det altsaa [VU:305](#)er sandt, som jeg ingen Aarsag har til at tvivle paa, at en Sogne-Præst, og det Sogne-Præsten ved *Frue Kirke*, der skulde være et Mynster, Stifts-Provsten i Sælland, nys har døbt et Barn uden at ændse enten *Daabs-Pagten* eller *Faderens* Indven-[A:6](#)ding, da er det mig vistnok meget *forklarligt*, men det beviser derfor ikke mindre klart, at vi gammeldags Christne er ilde stædt, hvor Man holder paa os men ei paa vor Tro.

Naar Man nu ovenikjøbet af Hr. Stifts-Provstens offentlige Erklæring seer, at han ikke har mindste Medlidenhed med os, men kun med sig selv og sine gode Venner, saa han vil have Klagerne forebyggede for Fremtiden, ikke ved at Præsterne holde sig Loven efterrettelig, ikke heller ved, at os gives Lov til at træde ud af Stats-Kirken, og ei engang ved at vi fik den yderst *tarvelige* Frihed at lade vore Børn døbe af hvilken beskikket Præst vi vilde, men *ene og alene* ved at *Loven forandres* efter hans Hoved, da synes Maalet vist nok at være fuldt, og vilde virkelig være det, dersom Stiftprovst *Clausens Villie* var *Lands-Lov*, men da den, Gud skee Lov, *ikke* er det, anseer jeg det ikke blot for Umagen værdt, men for hellig Pligt baade mod mine Med-Christne og mod vor *milde, upartiske*

Øvrighed, at oplyse Sagen saa godt som det staaer i min Magt. Jeg bør det saameget mere, som jeg ved flere Leiligheder har mærket, at mange Fleer end Man skulde tænke komme i et besynderligt Vilderede, naar Talen er om hvad Man kalder *Liturgi*, saa de enten slet ikke eller dog kun meget dunkelt skjelne imellem *Naade-Midler* og *Kirke-Skikke*, skjøndt det netop var det store Skiel, *Morten Luther* satte mel|A:7|lem os og Paven, og skjøndt det er soleklart, at medens tusinde Skikke kan indføres og udføres, uden at det siger stort i *Kirken*, saa staaer og falder den med sine *Naade-Midler*, fordi de er det eneste Grund-Virkelige, Objective i den.

Det er vist nok i det Mindste alle Præster vitterligt, at Paven opregner syv *Naade-Midler* (Sacramenter), men selv han ind|US:369|rømmer dog, at *Daaben* og *Nadveren*, som indstiftede af Herren selv og som *Almindelige* for alle Christne, er de Ypperste, og Luther paastod, det var de *Eneste*; men ikke desmindre kom den kirkelige Tanke-Gang, fra *Pietisternes Dage*, i en saadan Forvirring hos os, at naar Talen var om Forandringer i Liturgien, da talde |VU:306|Man om Ordene især ved *Daaben*, ligesom om dem ved *Brude-Vielsen*, eller i en af Søndags-Collecterne, og det er denne Tanke-Gang Stifts-Provst *Clausen* er saa dybt inde i, at det er meget troeligt, det ikke engang ahner ham, der er nogen Synderlig Forskjel. Men nu er der desuagtet en ret stor og iøinefaldende, thi om Man reent afskaffede *Brude-Vielsen*, gjorde Man maaskee vel Staten, men ei *Kirken* mindste Skade; men afskaffede Man derimod *Daaben*, som er *Optagelsen i Kirke-Samfundet*, da ophævede Man unægtelig for Fremtiden *Samfundet* med det Samme.

Men er nu den Christelige Daab blot et *Vand-|A:8|Bad* forrettet med en vis Haand? Den Daab vi døbt med, er i det Mindste noget langt Mere, og vi paastaae med Rette, til det Modsatte bevises, at vor Daab er ægte christelig, og det er i alle Tilfælde unægteligt, at vi kun er i *Kirke-Samfund* med dem, der har *Daab* tilfælles med os. Men nu er vor Daab ikke meddeelt os ubetinget; men *Kirken* har oprettet en *Daabs-Pagt* med os, som indeholdes i *Spørgsmaal* og *Gjensvar*, der ikke blot findes i vor Alter-Bog, og ei indførdes af *Morten Luther*, men findes i den Biskoppelige og den Pavelige Kirke saavelsom hos os, ja findes i Grunden hele Christenheden over, hvor Man ikke bevislig har forandret dem efter Apostlernes Tid. Denne *Daabs-Pagt*, som vi godt tør paastaae, er uadskillelig fra den ægte christelige Daab, er altsaa i det Mindste *uadskillelig* fra vor *Daab*, saa naar Man forandrer Pagten ved vore Børns Daab, da er med Pagten ogsaa *Kirke-Samfundet* forandret. Gjør Man det *imod vor Villie*, da vil vor Gud vistnok agte det for dødt og magtesløst, men at det virkelig er imod vor Villie, det maa vise sig derved, om vi inderlig beklage os derover og stræbe, saavidt det staaer til os, at forebygge Gjentagelsen af en saadan Usømmelighed, thi ellers er vi jo ligegyldige ved vort *Kirke-Samfund*, altsaa døde Lemmer paa

Herrens Legeme.

Fra denne jævne Stand-Punkt haaber jeg, Man |A:9| vil indsee, at vor Klage over at Man forandrer *Daabs-Pagten* ikke blot er naturlig, men nødvendig, naar vi ikke vil opgive vore Børns og dermed vort eget Kirke-Samfund med Fædrene, og med den eneste Christne Menighed under alle Himmel-Egne, der, uden |US:370| at gribes i Løgn, kan kalde sig den Ægte, Oprindelige, Apostoliske, og det er dog sandelig Meer end Hr. Stifts-Provsten maatte forlange af os, selv om han var den Danske Stats-Kirkes Hoved, end sige da nu, da han kun er en Tjener, |VU:307| der selv bekjender, han vidste sin Herres Villie, men rettede sig ikke derefter. Nu paastaaer vistnok Hr. Stiftsprovsten, at hans Forandringer er *ubetydelige*, og siger dermed, til vor Forbauselse, at han endog af *ubetydelige* Grunde vil forandre *vor Daabs-Pagt*; men har han virkelig, som jeg ikke tvivler om, forandret Spørgsmaalet: *forsager* du *Djævelen* og alle *hans* Gjerninger og alt *hans* Væsen, til: forsager du Synd og alt Ondt, eller deslige, da er Forandringen i mine Øine saa betydelig, at jeg høitidelig erklærer mig *udmeldt* af ethvert *Kirke-Samfund*, der har vedtaget eller herefter *vedtager den Forandring*.

Jeg veed jo nok, det i visse Kredse har giældt for en god Vittighed ved slige Leiligheder at spørge os, om vi **troe paa Djævelen**, og at fortælle os, det er en egen Smag at gjøre *saamegen Ære* ad ham, men jeg, for min Part, misunder Ingen, end |A:10| ikke *Djævelen*, den *Ære* at blive *forsaget*, og kan ganske ærlig forsikkre, at jeg ligesaalidt troer paa ham, jeg forsager, som jeg vil *forsage* Ham, jeg *troer paa*.

Jeg skammer mig derfor næsten ved, nærmere at oplyse den himmelhøie, væsenlige Forskjel det gjør ved *Daaben*, ved *Indgangen i Christi Kirke*, enten Man spørger og svarer ærlig efter *vor Daabs-Pagt*, eller efter den Hr. Stifts-Provsten vil have indført; men Sagen er under nærværende Omstændigheder saa vigtig, og den sædvanlige Tanke-Gang i dette Stykke saa letsindig og overfladelig, at alle Betæneligheder maae vige for Nødvendigheden.

Jeg har baade prædiket og skrevet længe nok til at turde omtale det som en vitterlig Sag, at jeg ikke gjør *Djævelen* den *Ære* at tale mere om ham end høist nødvendigt for en Præst med Christen Tro, og *Lyden* af den Ondes Navn hører Man saa tit, hvor Personen *ei forsages* men *paakaldes*, at der ei behøves noget fiint Øre, for at finde *den modbydelig*; men hvem der virkelig gjør det, mener jeg, skulde netop glæde sig over at høre den i en saadan Forbindelse ved *Daaben*, at Man turde haabe, sjelden eller aldrig at høre den meer blandt de Christne, undtagen, hvor det i alle Maader er nødvendigt, ved *Daabs-Pagtens Bekræftelse* hos de Unge. Saa meget for de kiælne Øren, til hvilke mine egne |A:11| maaskee endnu høre meer end de skulde, og hvad nu *Begrebet* angaaer, da er det strax

iøine|US:37|faldende, at der er stor Forskiel paa en *Person* og et i sig Selv *tomt* og ubestemt *Begreb*, saa der er i alt Fald samme Forskiel paa at |VU:308|forsage den onde Aand og at forsage Ondt, som imellem at troe paa den *Hellig-Aand* og at troe paa *Hellighed*, eller at troe paa *Sønligheden* og paa *Sønnen*, paa *Faderligheden* og paa *Faderen*. Fremdeles, saa veed vi alle, at naar vi ved *Indgangen i Christi Kirke* forsage *Djævelen* og alle hans Gierninger og alt hans Væsen, da forsage vi derved den personlige Fjende og Bagvasker af den *Christne Tro* og den *Christne Kirke*, med Alt hvad der bespotter og bestrider Disse, men naar vi derimod kun sige, vi forsage *alt Ondt*, da er det noget saa *Ubestemt*, at jo endog Mange vil sige, den *Christne Tro* og den *Christne Kirke* er selv af *det Onde*.

Hermed mener jeg, *Daabs-Sagen* er tilstrækkelig oplyst, men skulde Nogen mene Andet, saa er det dog lige vist og lige klart, at naar vi forlange for os og vore Børn at blive ved den *Daabs-Pagt*, der ikke blot har været i den Danske Stats-Kirke ligesiden den oprettedes, men var unægtelig i den almindelige *Christne Kirke*, da Christendommen for et *Aar-Tusinde* siden indførdes i Danmark, naar vi forlange det, da var det en himmelraabende Synd at |A:12|nægte os det, enten i eller uden for Stats-Kirken.

Ved *Nadveren* indgaaes ingen ny *Pagt*, thi den *ny Pagt* som nævnes i Indstiftelsens Ord er netop *Daabs-Pagten*, og her er da disse *Herrens Ord* og en til Samme svarende Uddeling Alt hvad vi maae kalde *uforanderligt*; men naar vi saaledes indskrænke os til at kræve vor *Daabs-Pagt* ubrødelig holdt og *Indstiftelsens Ord* ved begge Naade-Midler *nøiagtig* ført og fulgt, da har vi ogsaa aabenbar drevet Føieligheden saavidt, at vi ikke kan drive den et Haarsbred videre, uden selv at træde ud af Kirke-Samfund med Herrens Apostler og med dem, der skal opløfte Hovedet, naar Han kommer selv igien at dømme Levende og Døde og derfra vil Han vide at bevare Sine.

Buen er imidlertid nu, da Stifts-Provsten i Sælland offentlig erklærer, at han, hvor Talen aabenbar er om *Daabs-Pagten*, hverken nogensinde har fulgt eller kan følge Ritualet, men *fordrer* det forandret, Buen, siger jeg, er derved spændt saa høit, at den ei behøver at spændes høiere, men blot at blive staaende, for nødvendig at briste. Hvad min Person angaaer, da har jeg for den omtrent udsørget, og den er i alt Fald meget for ubetydelig til at komme i Betragtning, hvor det gælder Ophol|US:372|delsen eller Afskaffelsen i Danmark af den |VU:309|*Daabs-Pagt*, hvori alle vore fromme Fædre stod og stred, til de fik Tiden overstridt og Dø|A:13|den overstaaet, og sandelig, jeg frygter ikke for, at den gamle Kirke, der har overstaaet saa meget, skal enten her eller nogensteds falde ved et Penne-Strøg; men det gjør mig ondt, og skal gjøre mig ondt, for de Vankundige, for de Skrøbelige og med eet Ord for de *Smaa*, og det skal ligeledes gjøre mig ondt for mit Fædreneland,

hvis vor retsindige og milde Regiering skulde, ved Raabet af Geistlige paa høie Poster, som nødvendig maa have Indflydelse i Stats-Kirken, lade det komme dertil, at ærlige og tro Undersaatter af den gamle Pagt ei længer, for Samvittighedens Skyld, kunde blive i Stats-Kirken, medens de samme Geistlige der drev dem ud aabenbar vilde gjøre Udgangen til en Forbrydelse.

Derfor, ja, fordi jeg føler mig ligesaavel kaldet til et Fredens Sendebud som til Sandheds Talsmand, derfor beder og bønfalder jeg Alle, baade Geistlige og Verdslige, som have eller faae med denne Sag at gjøre, beder og bønfalder Hr. Stiftsprovst *Clausen* selv, at de, for Rets og Villigheds Skyld, eller dog for Fædrenelandets, for det Baands Skyld, der fra Hedenold vel yndigere end nogen anden Steds omslyngede det borgerlige Selskab, baade Konge og Folk, at de vil levende mindes, at *gammeldags Christne* har ogsaa en *Samvittighed*, og, er de ægte, vel den Ømmeste, saa der maa dog i det Mindste tages *ligesaameget* Hensyn paa vor *Samvittig* [|A:14](#)hed, der kræver den gamle, i Loven hjemlede, *Daabs-Pagt* aldeles uforkrænket, som til *deres Samvittighed*, der kræve den forandret. At den bliver staaende i Alter-Bogen er vist nok nødvendigt, naar vor Samvittighed skal tillade os at blive i Stats-Kirken, men det nytter os dog aabenbar slet ikke, naar Præsterne egenmægtig forandre den i det virkelige Liv, ved Daaben, hvor den ene giælder, og naar de istedenfor at bekræfte vore Børn stræbe at rokke dem deri, saa en anden Sikkerhed trænge vi, efter Stifts-Provstens Adfærd og offentlige Erklæring nødvendig til. Vil Man lade os kirkelig fare, saa velan! i Guds Navn, jeg vil ikke klage, thi jeg er vis paa, vi have *Trøsteren* med os, men vil Man det ikke, da raade Man dog til Løsningen af *Sogne-Baandet*, det *Kirkelige Stavns-Baand*, der aabenbar, under de nærværende Omstændigheder, er en utaalelig Byrde for de gammeldags Christne, og maa jo være bebyrdende for Alle der har en Tro som deres *Sogne-Præst* bestrider. Dette Baand er vel her i Hoved-Staden, som af sig selv, blevet løst, *undtagen* ved [|US:373](#)*Daaben*, [|VU:310](#)men da netop den er *Kirke-Fødselen*, altsaa Kilden til hele det Christelige Liv, saa er Friheden ogsaa netop der aldeles uundværlig. At dette Sogne-Baand kan løses, i Henseende til Sacramenterne ∴ Naade-Midlerne og den fra samme uadskillelige Confirmation, uden at løses enten i Henseende til Tiende [|A:15](#)eller Præste-Penge, og uden al Uorden, er indlysende, og Staten, som har samme Borgen for alle sine Geistlige Embedsmænds Handlinger, maa det jo være aldeles ligegyldigt, hvem af dem der i et givet Tilfælde forretter enten Confirmationen eller Sacramenterne.

Først, naar det skeer, saa de gammeldags Christne *kan*, om end stundom kun med Møie, faae deres Børn ordenlig døbt og confirmerede, enten deres Sogne-Præst vil gjøre det eller ikke, først da kan med Billighed Talen være om Hensyn paa *de* Geistliges

Samvittighed eller Tanke-Gang, som finde sig besværede ved den gammeldags Christendom og de vedtagne Udtryk derfor; men, da Spørgsmaalet jo ikke kan være om aabenbar Vantro eller Bestridelse af den Christne Tro, vil der ogsaa kunne tages tilfredsstillende Hensyn derpaa, ved *dobbelte* Formularer, mellem hvilke Valget staaer til Præsten; thi ved Siden ad de gamle Formularer, eller andre, der ligesaa rundt og fuldt udtrykke den gammeldags christelige Tanke-Gang, kan der meget godt staae andre, der netop kun lade sig forene med Troen, naar Sogne-Baandet kun er løst, saa Menigheden ikke bebyrdes og forarges derved.

Om det, ved en saa lille og saa let iværksættelig Forandring i vor statskirkelige Stilling, vilde lykkes at berolige Gemytterne paa begge Sider og indføre saamegen virkelig og almindelig Samvittigheds-Frihed i Stats-Kirken, som de Alvorligste kunde og vilde Nøies |A:16| med, det fik Tiden vise; men Omstændighederne er nu saa indviklede og Vindingen for Øieblikket paa begge Sider saa stor og indlysende, at Forsøget i alle Tilfælde godt var Umagen værdt, medens vel kun den laveste Egennytte eller det bitterste Had til gammeldags Christendom kan have stort derimod at indvende. Førde allerede Giæringen for trehundrede Aar siden til en kirkelig Skilsmisse, da vil den nu paa de fleste Steder endnu vissere føre dertil, da *Geistlighedens* Lyst til at *beherske Troen* nu ikke blot maa strande paa *Daabs-Pagten*, men ogsaa paa den Friheds-Følelse i aandelige Ting hos Individierne, der nu er langt anderledes herskende; men hos et Folk af saa fredelig og føielig en Natur som det Danske, vil Skilsmissen dog udentvivl kunne undgaaes og Stats-Kirken |US:374| give et sjeldent, om |VU:31| ikke mageløst, Exempel paa Fordragelighed, naar kun de *nymodens Præster* vil finde dem i Billighed og lade de *gammeldags Christne leve med sig*, hvortil disse dog sandelig har den ustridigste Ret. Jeg, for min Part, og for deres som vil lyde mit Raad, erklærer i det mindste, at saasnart *Sogne-Baandet* bliver løst i Henseende til Sacramenterne og Confirmationen, da maa *for os* de nymodens Præster forrette deres Embede som de lyster, og bliver Talen da om Forandringer ved Alter-Bogen til deres Fordeel, skal der vist ikke findes en mere eftergivende Præst med christen Tro i |A:17| Christenheden end jeg; thi jeg erkiender, at den størst muelige Frihed i aandelige Ting tjener os alle bedst, og, skjøndt jeg nok kunde ønske, at være *kirkelig* saa skarpt adskilt fra Modstanderne som mueligt, saa ønsker jeg dog, for godt Landsmandsskab, heller at blive dem saa nær som mueligt, da den Kirkelige Skilsmisse vel ingenlunde indslutter Nag eller borgerlig Fjerhed i sig, men vilde dog rimeligviis hos de Fleste føre disse store timelige Ulykker med sig. Og, *Danske Lands-Mænd!* hvad skal det dog betyde, og af hvem har vi dog faaet den ligesaa udanske som uchristelige Lyst til at beherske hinandens Samvittighed, og, om mueligt, myrde hinandens Tro i Vuggen!

Hvorfor skulde vi dog ikke gjerne unde hverandre Lov til at troe om den evige Salighed og Veien dertil, hvad Enhver som er kommet til Skiels Aar og Alder tør forsvare for Gud og sin egen Samvittighed, og gjerne unde hinanden den naturlige, for ømme Hjerter umistelige, Ret til at faae vore Børn oplærte i den Tro, hvorpaa vi selv bygge vort Haab og hvoraf vi hente vor Trøst! Hvad er det dog for et Barbari, vi har lært af Mahomedaner, Middel-Alderens fordærvede Munke og sneverhjertede Skrift-Kloge, at vi ei kan være lykkelige og blive salige ved vor Tro, uden at nøde alle Andre til at bekiende den, eller dog til at tie med deres og lade den udrydde hos deres umyndige Børn! Hvor er dog her den *Oplysning* og *Tolerance*, vi bryste os af, og som det [|A:18](#)tilvisse nuomstunder er utilgiveligt at miskiende; eller er der mindste Mening og sund Fornuft deri, at Man vel skulde have Lov til, selv som Lærer i Stats-Kirken, at forkaste og bestride den fra Arilds-Tid fredlyste Tro, men *ei* til at *beholde* den! Har da virkelig de gammeldags Christne gjort Danmark og Alt hvad der pryder Dannemænd saadan Skam og Afbræk, at deres Tro bør være den Eneste, der gøres fredløs, deres Børn være de Eneste, der ikke maae blive ved deres Fædres Tro og Guds-Dyrkelse og forplante hvad der er dem det [|US:375|VU:312](#)Dyrebareste til deres Afkom! Ja, siden man kalder mig Hovedet for det slemme gammeldags Parti i Kirken, saa spørger jeg frit: har da min Virksomhed i den Række af Aar, mit Navn var kiendt, været en saadan borgerlig Pestilens og en saadan Skamplet for Danmark, at min Tro maa afskyes som Kilden til alt Ondt, og at, vil jeg have den forplantet paa mine Børn, skal jeg kæmpe derfor paa Liv og Død! Man taler og skriver meget om Parti-Aand, om Hadefuldhed og Fanatisme, men mit Levnets-Løb giennem fem og tyve Aar ligger temmelig aabent for Verden, og, skøndt det var naturligt, at en poetisk Natur som min, udsprunget af en nidkiær Luthersk Præste-Slægt, inderlig knyttet i Mindet til fromme Fædre, og haardt behandlet for den første Yttring af Kiærlighed til deres miskiendte Tro, at en saadan Natur maatte længe giære og kæmpe med sig selv, før den ret kunde beroliges [|A:19](#)og udgiære til saamegen Klarhed, som den kunde modtage, saa spørger jeg dog dristig: hvad Ondt har jeg gjort, hvilke slette, uædle, egennyttige eller herskesyge Hensigter har jeg røbet, og hvad Flid har jeg sparet, hvilke Offere har jeg skyet, for at gjøre det Bedste, det Ærefuldeste og det Gavnligste for mine Landsmænd, som stod i min ringe Magt, og hvilken *Fred* har jeg brudt, ja, hvilken *Fred* har jeg ikke stræbt at fremme, *undtagen den*, hvis Betingelse skulde være Tabet af Samvittigheds-Frihed for mine Troes-Forvandte, og en bedrøvelig Helsot iblandt os for den *gamle Tro*, som vi dog unægtelig har al vor Dannelse og Oplysning, alle vore borgerlige og videnskabelige Fortrin historisk at takke, og som derfor, selv om den var forældet, dog vel maatte undes Forlov til at døe af Alderdom i de Huse, Den

selv har bygt, blandt det Folk, Den saa moderlig har opelsket og saa faderlig opdraget!

Man tilgive mig disse Ord om min Personlighed, i et Øieblik, da de er nødvendige, i et Øieblik, da Stifts-Provsten høit forlanger ogsaa min *Daabs-Pagt afskaffet* i den Danske Stats-Kirke, og vil dog ikke unde os Lov til at forlade den, men betegner endog, om jeg seer ret, den Aften-Sang jeg, ligesaagodt Præst som han, holder med Kongelig Allernaadigst Tilladelse *efter Ritualet*, betegner den som en *Conventikel* med uædle Hensigter.
